

در مراسمی با حضور خانواده «ارجمند کرمانی» انجام شد؛

رونمایی از کتاب پژوهشی «نقش ارجمند»

گروه فرهنگ و هنر: در مراسمی با

حضور خانواده «ارجمند کرمانی» و جمعی از مسئولان و اعضای جامعه دانشگاهی، ضمن رونمایی از ماکت کتاب «نقش ارجمند»، فرایند مستندسازی، فهرست‌نویسی و تهیه آرشیو الکترونیکی ۱۵۰ طرح و نقشه فرش کرمان تشریح شد.

در این مراسم که در سالن کنفرانس دفتر مرکزی دانشگاه باهنر برگزار شد مسئولان دانشگاه، نمایندگان خانواده ارجمند کرمانی، اعضای بنیاد عام‌المنفعه خیرین دانشگاه و گروه مجری پروژه حضور داشتند. این کتاب مرحله نخست پروژه‌های پژوهشی است که طی آن ۱۵۰ نقشه فرش از گنجینه خانواده ارجمند — یکی از برجسته‌ترین بنگاه‌های طراحی و تولید فرش کرمان - پاک‌سازی، غربالگری، فهرست‌نویسی و دیجیتالی‌سازی شد.

به نقل از روابط‌عمومی دانشگاه شهید باهنر کرمان، در این نشست دکتر محمدرضا صرفی، رئیس پژوهشکده فرهنگ اسلام و ایران، روند شکل‌گیری پروژه را تشریح کرد. وی با اشاره به پیشینه پروژه گفت: این کار از سال‌های قبل آغاز شد. در دوران ریاست دکتر محمدعلی طاهر و با پیگیری‌های دکتر حسین نظام‌آبادی‌پور که در آن دوره معاون پژوهش و فناوری دانشگاه بودند نقشه‌ها از انبار اجراهای که در معرض آسیب حشرات، پرندگان و جوندگان بودند، به پژوهشکده فرهنگ اسلامی و ایران منتقل شدند. طی چند مرحله، پاک‌سازی اولیه و غربالگری لازم انجام شد و با حمایت مسئولان دانشگاه، کارگاه کوچکی در پژوهشکده دایر و تجهیز شد.

صرفی ادامه داد: اکنون ۱۵۰ نقشه فرش از گنجینه خانواده ارجمند در این کتاب ثبت شده است. تلاش شد با توجه به نقش و اهمیت این خانواده در توسعه فرش کرمان، از میان مجموعه نقشه‌های متعدد و متنوع، مهم‌ترین نمونه‌ها از هر طرح و نقش انتخاب و مطالعات اولیه انجام شود. وی افزود: امیدواریم در گام بعدی، این مجموعه در قالب کتابی که تدوین شده است، منتشر شود و همچنین نقشه‌ها با رعایت ملاحظات حقوقی و امنیتی به‌صورت دیجیتال در وب‌سایت دانشگاه قرار گیرد تا در اختیار پژوهشگران سراسر جهان باشد و هر پژوهشگری که قصد تحقیق درباره فرش کرمان دارد، بتواند با استناد و ارجاع به این میراث ارزشمند کار کند.

در ادامه استاد علیرضا داور، مجری پروژه، روند اجرای کار را مرحله‌به‌مرحله تشریح کرد. به گفته‌ی وی، ابتدا نقشه‌ها بررسی شدند تا سره از ناسره تفکیک شود، قدمت تاریخی‌شان مشخص گردد و کیفیت طرح و نقش ارزیابی شود. سپس نقشه‌ها به سند و عکس دیجیتال تبدیل شدند تا قابلیت مطالعه تجسمی پیدا کنند. کار مهم بعدی، فهرست‌نویسی اطلاعات مهم نقشه‌ها در یک فایل اکسل طبقه‌بندی‌شده بود تا پژوهشگران به‌راحتی بتوانند موضوعات مورد نظر را جست‌وجو کنند.

داور با قدردانی از همکاران گروه اجرایی افزود: سمانه سعیدی به‌عنوان متخصص دوم گروه در بخش فهرست‌نویسی و امینه محمودی در بخش عکاسی و بسته‌بندی همکاری‌های ارزشمندی در این پروژه داشتند و وی درباره مرحله پایانی توضیح داد: در خاتمه، نقشه‌ها برای آماده‌سازی جهت نگهداری در آرشیو یا مرمت، بر اساس پروتکل‌های موجود بسته‌بندی شدند تا بر اساس تصمیم‌های بعدی اقدام شود. نکته مهم این است که در این مرحله هیچ کار مرمتی روی نقشه‌ها انجام نشده است؛ بلکه نقشه‌ها تنها تا جایی که برای آماده‌شدن در میز عکاسی لازم بود، تمیز شدند و سپس عکاسی و چیدمان صورت گرفت. اگر نقشه‌ای نواقصی داشت، جای آن خالی گذاشته شد تا مجموعه‌ای صادقانه، قابل‌مطالعه و قابل‌ارائه تهیه شود.

مجری این پروژه تأکید کرد که دو نکته در این مجموعه بسیار اهمیت داشت: نخست، انحراف رنگی میان آنچه عکس نشان می‌دهد و واقعیت کاغذی نقشه بسیار کم باشد؛ و دوم، اعوجاجی در طرح و نقش ایجاد نشود. به عنوان مثال اگر طرح حلزونی، به شکل بیضی است، آن را صاف نکنیم و اگر کاغذی پاره شده، نقش را در نرم‌افزار بازآفرینی نکنیم. وی با ابراز تأسف یادآور شد: متأسفانه در سال‌های گذشته گروهی تصمیم گرفتند نقشه‌ای ناقص را برای تولید فرش آماده کنند؛ در آن نقشه، بخش پاره‌شده دچار دخل و تصرف شده و با کاغذ دیگری که به اصل نقشه چسبانده شده بود، تلاش کرده‌اند نقش را بازآفرینی کنند.

به گفته داور، این کتاب شامل ۱۵۰ نقشه معرف طرح و نقش فرش کرمان در بنگاهی برجسته مانند ارجمند است که از دوره پهلوی اول تا پایان دوره پهلوی دوم و چند نمونه نیز از دوران پس از انقلاب اسلامی را در بر می‌گیرد و معرفی خوبی از رنگ و نقش تولیدات ارجمند است که در فرش کرمان و ایران جایگاه ویژه‌ای داشته است.

داور سپس با نمایش چند نمونه از فایل‌های تهیه‌شده، به تاریخچه سفارشی‌سازی در فرش ایران پرداخت. وی گفت: نمونه‌ها نشان می‌دهد از دوره صفوی، فرش ایران سفارشی‌سازی هم شده و سفارش‌هایی از اروپا طراحی و اجرا شده است؛ رفته‌رفته در دوره قاجار این روند بیشتر شد و در دوره پهلوی گسترش یافت. هر چیزی توانایی آن را پیدا کرد که طراحی و بافته شود؛ از جمله آرم‌ها و نشان‌هایی که برای طراحی و بافت فرش سفارش داده شد، به عنوان مثال، آرم شرکت خودروسازی «کادیلک» و موضوعات با رویکرد اسطوره‌ای و آیینی که در فرش مشاهیر بسیار دیده می‌شود. همچنین در این مجموعه چندین نقشه و طرح بسیار خوب مربوط به اواخر دوره قاجار وجود دارد که نمونه آن‌ها در نقشه‌های «شرکت فرش کرمان» یافت شده است.

داور در ادامه توضیح داد که نقشه‌های مرحله اول این پروژه بیشتر به‌صورت «گرته» هستند؛ به این معنی که از نقشه اصلی باید چند نسخه کپی تهیه می‌شد. استادکار وقتی نقش اصلی را می‌کشید، نقش را برعکس روی کاغذهای مخصوص می‌گذاشت و با شبی شبیه نعلبکی روی آن می‌کشید و سپس شاگرد کارگاه، آن نقش را پررنگ می‌کرد.

وی در پایان یادآور شد: این مجموعه مربوط به دوره‌ای هستند که مرادات فرهنگی بسیار زیاد بوده و تلاش می‌شده سلیقه کشورهای مختلف از چین و ژاپن تا اروپا و آمریکا نیز تأمین شود. دکتر ایمان زکریایی کرمانی، عضو هیئت‌علمی دانشگاه اصفهان و ناظر علمی پروژه، نیز در ارتباط تلفنی ضمن قدردانی از زحمات انجام‌شده گفت: کار بسیار خوب و بزرگی در پژوهشکده فرهنگ اسلام و ایران و با همراهی بنیاد عام‌المنفعه خیرین و خانواده ارجمند انجام شد، این کار هم به لحاظ معنوی و هم از حیث کمتی و کیفی بسیار ارزشمند است. روانشاد محمد ارجمند کرمانی از مفاخر

سعیدی خاطرنشان کرد: یکی از مسئولیت‌های دانشگاه، تأثیرگذاری در جامعه است و در این دست موارد، به‌ویژه در حوزه هنر، می‌توانیم به‌عنوان دانشگاه معین استان نقش مؤثرتری ایفا کنیم و نسبت به همه مسائل، از جمله مفاخر فرهنگی و آثار فرهنگی و هنری، فعال باشیم.

در این مراسم، علی ارجمند، به نمایندگی از خانواده ارجمند، از دانشگاه شهید باهنر کرمان، بنیاد عام‌المنفعه خیرین دانشگاه، پژوهشکده فرهنگ اسلامی و ایران و به‌ویژه گروه اجرایی پروژه قدردانی کرد و گفت: این پروژه کار بسیار سختی بود که به همت شما انجام شد؛ طرح‌ها و نقشه‌ها پراکنده بودند و به نظم و رسیدگی نیاز داشتند.

ارجمند افزود: فکر می‌کنم کار بسیار خوبی انجام شد؛ تصور می‌شد بیشتر از این زمان ببرد، ولی به کمک همه در زمان مناسبی به سامان رسید. تلاش شما و لطفی که در حق خانواده، صنعت فرش کرمان و ایران انجام داده‌اید، ستودنی است. امیدواریم موجب اطمینان و همراهی سایر خانواده‌هایی باشد که در سال‌های گذشته صنعت فرش کرمان فعال بوده‌اند و اکنون فعالیتی ندارند تا آن‌ها نیز در اقدامی مشابه با دانشگاه مشارکت کنند و در نتیجه، آوازه و اعتبار گذشته فرش کرمان احیا شود.

وی افزود: امیدواریم کتابی که منتشر می‌شود، کاربردی شود و در اختیار دانشجویان، استادان و پژوهشگران این حوزه قرار گیرد. وی یادآور شد: در نخستین روزهای شروع این پروژه همه اذعان داشتند که اطلاعات کافی درباره فرش کرمان در دسترس نیست، حال‌آنکه درباره فرش تبریز، قم و کاشان منابع و اطلاعات بیشتری موجود است. همه ما می‌خواستیم از این طریق خدمتی فرهنگی به کرمان ارائه شود.

دکتر رامته نصیری نسب، یکی دیگر از اعضای خانواده ارجمند نیز از همه دست‌اندرکاران تشکر کرد و ابراز امیدواری نمود این گنجینه ارزشمند در غنای فرهنگی و ترویج هنر فرش به کار گرفته شود. نصیری‌نسب ضمن قدردانی ویژه از تلاش‌های دکتر مصطفوی و بنیاد عام‌المنفعه خیرین دانشگاه افزود: اگر پیگیری‌ها و حمایت‌های انجام شده در قالب این مجموعه نبود، این پروژه به سرانجام نمی‌رسید.

دکتر حسین نظام‌آبادی‌پور، رئیس دانشگاه شهید باهنر کرمان، در پایان جلسه بار دیگر از همه دست‌اندرکاران پروژه و خانواده ارجمند که به دانشگاه اعتماد کردند و همراه شدند، قدردانی کرد و از دکتر نصرالله گرامی و دکتر سید علی مصطفوی که از بزرگان دانشگاه هستند و دلسوزانه بخش عظیمی از کارهای دانشگاه را بدون هیچ‌گونه چشمداشت به‌پیش می‌برند، سپاسگزار می‌نمود.

رئیس دانشگاه اعلام کرد: مجموعه فرش الماس کویر نیز علی‌رغم فعالیت در حوزه تولید فرش ماشینی، با همکاری دانشگاه در زمینه حمایت از فرش دستباف اقدامات ارزشمندی انجام داده است. اطلاع و بازدید از اقدامات این پروژه در ایجاد انگیزه و علاقه‌مندی برای تداوم این راه، توسط مجموعه الماس کویر بسیار مؤثر بود؛ بنابراین اقدامات این چنین ارزشمند، حرفه‌ای و کارشناسی می‌تواند حمایت مجموعه‌های دیگر را نیز جلب کند. نظام‌آبادی‌پور در ادامه، با طرح پیشنهاد ایجاد و راه‌اندازی موزه فرش در دانشگاه شهید باهنر کرمان با حمایت خانواده ارجمند، دانشگاه را بستری شایسته و ماندگار برای تحقق این ایده دانست.

وی با اشاره به جایگاه دانشگاه به‌عنوان نهادی علمی و پژوهشی، تأکید کرد: این دانشگاه به عنوان دانشگاه معین استان می‌تواند فارغ از فرز و فرودهای سیاسی و اجتماعی، میراث ارزشمند فرش کرمان را در فضایی علمی، پژوهشی و ماندگار حفظ، معرفی و به نسل‌های آینده منتقل کند.

درگیر این جریان نبودم شاید امروز نمی‌دانستم که تهیه کاغذ به هر قیمتی، چه مشکل بزرگی است؛ ضمن این که باید پارانه‌ای برای رسانه‌ها در خرید کاغذ در نظر گرفته شود».

نوشتن بهتر از غیرواقعی نوشتن است

وی ادامه داد: «موضوع مهم دیگر، پرداختن رسانه‌ها به تحلیل روز است، این روزها دیگر با خبر نمی‌توان رسانه را پیش برد و آن چه خیلی می‌تواند کمک کند، وجود تحلیلگران حرفه‌ای و آموزش دیده است».

جلال‌پور با اشاره به محبوبیت رسانه‌های ویدئویی و تصویری در کشور، بیان کرد: «تلفیق ویدئو با کاری که شما انجام می‌دهید، می‌تواند یک کار مثبت باشد. من بارها به دوستانی که کار مستندسازی انجام می‌دهند، پیشنهاد داده‌ام که با تشکیل یک تیم، کار تلفیقی رسانه‌ای و تصویری انجام بدهند تا کار، گویاتر و گیراتر باشد».

وی گفت: «البته باید به اهالی رسانه خدا قوت و دست‌مریزاد گفت که با وجود شرایط سخت، هم خودشان را به‌روز می‌کنند، هم سختی‌ها را تحمل می‌کنند و هم وقایع را با حقیقت می‌نویسند، تحلیل می‌کنند و ابایی هم ندارند».

جلال‌پور با بیان این که این روزها سخت‌ترین کار خبرنگاری است، افزود: «خبرنگاران از یک طرف با محدودیت‌های نظارتی روبه‌رو هستند و از سوی دیگر، وجدان، اعتقادات و باور و رسالتی که برعهده آن‌هاست، اهالی رسانه را وادار می‌کند که واقعیات را منتقل کنند و بعضی واقعیات به مذاق بعضی‌ها خوش نمی‌آید».

وی تأکید کرد: «نوشتن بهتر از غیرواقعی نوشتن و نگفتن بهتر از غیرواقعی گفتن است و این مهم است که شما این رسالت را در خودتان حفظ کردید و می‌کنید».

حتما روزهای بهتری در پیش است

جلال‌پور با بیان این که تاب‌آوری رسانه‌ها همین فضای محدودی که وجود دارد به چند موضوع برمی‌گردد، اظهار کرد: «رسانه‌ها باید در برابر بحران‌ها و مشکلات، دامنه فعالیت خود را گسترش بدهند و تنها به یک چیز متکی نباشند؛ رسانه‌ها باید کتاب منتشر کنند، گزارش‌های تحلیلی بنویسند، وارد حوزه آموزش بشوند و مطالبه‌گری مخاطب را به عرصه رسانه بیاورند».

وی ادامه داد: «مردم امروز خسته‌اند زیرا رسانه‌ها به دلیل محدودیت‌هایی که دارند، نمی‌توانند حرف مردم را منعکس کنند».

جلال‌پور افزود: «رسانه‌ها باید به سمت انجام کار نو بروند، هزینه‌ها را کنترل کنند و شرایط را به سمتی ببرند که اعتماد مردم را بیشتر جلب کنند».

وی خاطرنشان کرد: «امروز رسالت رسانه این است که با همه مشکلات در حد توان پیش برود و هرگز نباید تصور کند که موثر نیست، همین تلاش‌هایی که امروز انجام می‌شود توانسته ما را سر پا نگه دارد، در غیر این صورت شرایط ما می‌توانست به کشورهایی که محدودیت‌های زیادی دارند، نزدیک‌تر باشد».

این فعال اقتصادی و فرهنگی اضافه کرد: «شرکت‌های صادراتی در حال حاضر در محدودترین حالت ممکن خود قرار دارند زیرا مرزها بسته است، محدودیت‌های جدی وجود دارد، مسائلی مانند تعهد ارزی، ممنوعیت‌های صادراتی، تحریم و ده‌ها مورد دیگر وجود دارد اما ما همچنان در عرصه ماندیم زیرا معتقدیم که تنها راه فعلی، حفظ وضع موجود با تغییر در مسیر و استفاده از ظرفیت‌های بهتری ست که ممکن است وجود داشته باشد».

وی گفت: «در حوزه رسانه هم شاید بتوان با ارائه گزارش‌های تحلیلی، چاپ کتاب، یا انعکاس مطالبات مردم، استفاده از فضای تصویری و صوتی و همراه با فضای کاغذی و فضای مجازی و یا ترکیب کارشان با مجموعه‌های دیگر، کم‌کردن هزینه‌ها و یکی کردن مجموعه‌ها از این دوره گذر کنند».

جلال‌پور تأکید کرد: «انتظار من این است که رسانه‌های کرمان با همه این سختی‌ها، بمانند و ادامه بدهند، هرچند که می‌دانم خیلی وقت‌ها از ذخیره گذشته می‌خورد با به امید آینده ادامه داده‌اند اما حتما روزهای بهتری خواهد بود».